

dr hab. Tomasz Kwarciński, prof. US
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Ekonomii, Finansów i Zarządzania
Instytut Zarządzania
Katedra Zarządzania Transportem

Recenzja pracy doktorskiej Pana mgr Andrzeja Hanusika
pt *Ekonomia współdzielenia w miejskich sieciach logistycznych*
(Sharing economy in urban logistics networks)

napisanej na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach pod kierunkiem **dr hab. Janusza Figury, prof. UE** (promotor) oraz **dr Joanny Kos – Łabędowicz** (promotor pomocniczy)

1. Ocena wyboru problemu badawczego

Podjęty przez Autora problem badawczy, związany z oceną miejskich sieci logistycznych w kontekście ekonomii współdzielenia, można uznać za ważny oraz aktualny. Wynika to z rosnącego zainteresowania w środowisku naukowym (albo jak zauważa Autor renesansu), koncepcji ekonomii współdzielenia.

Wykorzystywanie rozwiązań opartych na ekonomii współdzielenia, można z wielu powodów uznać za istotne. Dotyczy to w szczególności wyzwań o charakterze społecznym, gospodarczym oraz środowiskowym. Można w tym miejscu wskazać na postępujące procesy związane ze zmianą klimatu, problematykę wykorzystywania nieodnawialnych zasobów czy też postępujących zmian społecznych. Wśród młodego pokolenia widoczne jest odchodzenie od posiadania na rzecz korzystania z dóbr/usług. Jednocześnie postępuje proces starzenia się społeczeństwa (vide dane wstępne GUS dotyczące spisu powszechnego).

Innym aspektem wskazującym na aktualność i ważność podjętej w pracy problematyki jest odniesienie jej do konkretnego obszaru (metropolii, miast). Transport, a właściwie mobilność na tych obszarach, napotyka na wiele problemów. Jednym ze sposobów poprawy jego funkcjonowania może być wykorzystywanie na szerszą skalę różnych form mikromobilności, dla których ekonomia współdzielenia stanowi wartościową podstawę dla analiz.

Temat pracy należy uznać za trafny i cenny, zarówno w ujęciu teoretycznym jak i aplikacyjnym, co świadczy o dobrym rozeznaniu Autora w aktualnych problemach funkcjonowania transportu w miastach. Należy podkreślić, że w literaturze brakuje szerszych rozważań naukowych oraz badań empirycznych podjętych przez Doktoranta łączących w sobie zagadnienia: ekonomii współdzielenia, miejskich sieci logistycznych oraz asymetrii. **Konkludując wybór tematu przez Pana mgr Andrzeja Hanusika uważam za uzasadniony a przedstawione w dysertacji wyniki badań, wnoszą nowe elementy poznawcze w zakresie analizowanego problemu badawczego.**

2. Ocena celów badawczych oraz hipotez pracy doktorskiej

Cel główny pracy doktorskiej, Autor przedstawił we wstępie (s. 5 pracy doktorskiej). Został on sformułowany następująco: *zapełnienie zidentyfikowanej luki badawczej poprzez przedstawienie kompletnego kompendium wiedzy na ten temat oraz uzupełnienie jej o badania przeprowadzone w miejskich sieciach logistycznych*. Generalnie cel został sformułowany poprawnie, chociaż zdaniem Recenzenta mógłby być bardziej precyzyjny. Ponadto dyskusyjne jest użycie w nim sformułowań: „zapełnienie” „na ten temat”.

Poza celem głównym Autor sformułował cztery cele szczegółowe (s. 5):

1. Cel teoretyczny – identyfikacja kluczowych relacji zachodzących w sieciach logistycznych ze szczególnym uwzględnieniem ekonomii współdzielenia;
2. Cel poznawczy – identyfikacja kluczowych czynników wpływających na efektywność rozwiązań z zakresu ekonomii współdzielenia oraz określenie asymetrii informacji i wykorzystania tych rozwiązań przez indywidualne podmioty partycypujące w miejskich sieciach logistycznych;
3. Cel narzędziowy – opracowanie zestawu narzędzi pozwalających na efektywną ocenę ekonomii współdzielenia w miejskich sieciach logistycznych;
4. Cel praktyczny – określenie aktualnego stanu oraz tendencji rozwojowych rozwiązań z zakresu współdzielonej mobilności na obszarze Górnośląsko – Zagłębiowskiej Metropolii.

Cele szczegółowe przedstawione w pracy zostały sformułowane poprawnie i nie budzą zastrzeżeń.

Do przedstawionych w pracy celów (głównego i szczegółowych) nawiązują hipotezy badawcze, które zostały sformułowane następująco:

1. Przepływ informacji warunkuje efektywne funkcjonowanie ekonomii współdzielenia w miejskich sieciach logistycznych;
2. Pomiedzy potencjalnymi użytkownikami sieci ekonomii współdzielenia zaobserwować można zjawisko asymetrii informacji oraz wykorzystania tych usług;
3. W Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii występuje spadek stopnia asymetrii rozwiązań z zakresu mobilności współdzielonej;
4. Miasta rdzenia Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii charakteryzują się wyższym stopniem rozwoju rozwiązań z zakresu współdzielonej mobilności od pozostałych miast Metropolii.

Merytorycznie przedstawione hipotezy, są sformułowane poprawnie. Jednak duża ich liczba nie pozwala na precyzyjne określenie głównego motywu pisania tej pracy. Zdaniem recenzenta lepszym rozwiązaniem jest postawienie hipotezy głównej oraz jeżeli jest taka potrzeba jednej (kilku hipotez pomocniczych).

Podsumowując, pomimo przedstawionych powyżej uwag, w części o charakterze polemicznym, przyjęte w pracy cele pracy oraz hipotezy korespondują za sobą i oceniam je pozytywnie.

3. Metody i techniki badawcze

W recenzowanej rozprawie doktorskiej zastosowano następujące metody badawcze:

1. Krytyczną analizę literatury przedmiotu - krajowej i zagranicznej,
2. Triangulacji metodologicznej obejmującej:
  - badania jakościowe.
  - badania ilościowe.

W zakresie studiów literaturowych Autor wykorzystał 151 pozycji naukowych (zwartych i czasopism), 19 publikacji ze stron internetowych (netografię; inne publikacje, dokumenty), 69 stron internetowych, 2 akty prawne, oraz 18 innych źródeł w tym wywiady eksperckie. Dobór literatury uważam za właściwy, chociaż można byłoby lepiej go przedstawić.

Na przykład *artykuły ze stron internetowych* (netografia) mogłaby być połączona w jeden zbiór, z kolei *pozycje naukowe* można podzielić na pozycje zwarte, czasopisma itd. To usprawniłoby recenzentom (czytelnikowi) analizę wykorzystanej literatury.

Podsumowując warsztat naukowo-badawczy Autora, zaprezentowany w dysertacji, oceniam pozytywnie.

3. Ocena układu pracy, zawartości merytorycznej oraz rezultatów wyników badań

Recenzowana rozprawa doktorska liczy 309 stron wraz bibliografią, spisem tabel, rysunków i załącznikami. Zasadniczą jej część stanowi wstęp, 5 rozdziałów oraz zakończenie. W zakresie 5 rozdziałów Autor przedstawił teoretyczne aspekty ekonomii współdzielenia, modele sieciowe w teorii ekonomii, miejskie sieci logistyczne w kontekście ekonomii współdzielenia, informację jako determinantę sprawnego funkcjonowania ekonomii współdzielenia w miejskich sieciach logistycznych oraz ocenę współdzielonej mobilności na przykładzie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Trzy pierwsze rozdziały mają charakter teoretyczny, oparte zostały na licznych krajowych i zagranicznych źródłach literaturowych. Kolejne rozdziały mają charakter analityczno-badawczy.

Układ pracy nie budzi zastrzeżeń z jednym wyjątkiem. Uwaga, być może polemiczna między innymi z powodu braku określenia tego jako cel pracy, dotyczy końcowej jej części. Ten fragment prac naukowych bardzo często przedstawia kierunki, perspektywy, czy też scenariusze rozwoju analizowanego problemu badawczego. Takie podejście wzmacnia pracę, pozwala lepiej ocenić potencjał Doktoranta jako Osoby przedstawiającej własne pomysły, przekonywującej do własnych racji, rozwiązań itp. **Wobec braku takich rozważań chciałbym poznać „pomysły” Doktoranta związane z dalszym rozwojem rozwiązań opartych na ekonomii współdzielenia na obszarach miast oraz zaprezentowanie ich podczas obrony. Dodatkowo chciałbym poznać opinię Doktoranta na temat możliwości ograniczania asymetrii rozwiązań na przykładzie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.**

Generalnie układ pracy charakteryzuje się logicznym przejściem od zagadnień teoretycznych do praktycznych. Pod względem metodycznym jest poprawny. Oceniam go więc pozytywnie.

Praca składa się z 5 rozdziałów. Rozdział 1 (*teoretyczne aspekty ekonomii współdzielenia*) to wartościowe kompendium wiedzy na temat ekonomii współdzielenia. Doktorant przedstawia zagadnienie ekonomii współdzielenia odnosząc je do innych teorii ekonomicznych (np. zrównoważonego rozwoju, rozwoju zerowego), prezentując, co oceniam b. pozytywnie, zależności między nimi. Doktorant słusznie w tej części pracy wskazuje na brak jednoznacznej definicji ekonomii współdzielenia, zauważając jednocześnie wiele sprzeczności występujących między nimi. Wartością częścią pracy jest usystematyzowanie pojęć z obszaru ekonomii współdzielenia, przedstawienie różnic i podobieństw w ramach analizowanego zagadnienia. Ta część pracy charakteryzuje się ponadprzeciętną wiedzą Doktoranta w zakresie analizowanej problematyki, co ma odzwierciedlenie w umiejętności łącznia rozważań teoretycznych i praktycznych. Dobrym podsumowaniem tej części pracy jest rysunek 1 (s. 19 pracy).

Dalsza część rozdziału również prezentuje dobry poziom merytoryczny. Dotyczy to przedstawienia relacji zachodzących w ramach ekonomii współdzielenia, modeli biznesowych, genezy powstania i rozwoju ekonomii współdzielenia. Jednocześnie chciałbym zgłosić uwagę dotycząc tytułu pkt 1.3 (*Modele ekonomii współdzielenia*). Uwzględniając treść lepiej byłoby nazwać ten punkt *Koncepcje ekonomii współdzielenia*. Takie rozważania w nim przedstawiono bazując na kryterium zasięg oddziaływania.

Rozdział 2 (*Model sieciowy we współczesnej ekonomii*) przedstawia istotę oraz cechy relacji sieciowych. Doktorant słusznie podkreśla rosnącą złożoność ogólnych procesów społeczno-gospodarczych. Punkt 2.1. (Relacje sieciowe i ich rola w ekonomii) wniósłby więcej do pracy, gdyby treść była uporządkowana przyjmując określone kryteria klasyfikacji. Na plus należy zaliczyć przedstawienie cechy relacji sieciowych. Zastanawiający jest natomiast zapis (s. 64 pracy) zaliczający modalność jako element sieci. Na kolejnej stronie pracy jest natomiast zapis, że modalność jest cechą sieci i tą interpretację należy uznać za prawidłową.

W dalszej części rozdziału przeprowadzono analizę relacji sieciowych wykorzystując cechy sieci organizacji. W szczegółowej analizie odniesiono je do zagadnień związanych z konkurencją, kontrolą oraz kompetycją, co oceniam pozytywnie. W dalszej części pracy podjęto analizę relacji sieciowych odniesionych do obszaru miasta. Z punktu widzenia podejmowanej w pracy tematyki interesująca wydaje się analiza aktorów miejskiej mobilności (s. 88 i dalsze). Tego typu klasyfikacje są wartościowe ale jednocześnie trudne w realizacji. Niektóre z podmiotów np. GDDKIA oraz podmiot zarządzający drogami krajowymi, pojawia

się w wielu miejscach. Trudno wyczuć w tym miejscu intencję Autora czy przedstawione treści uwzględnią jakieś kryteria czy też nie?

Co najmniej dyskusyjne, przynajmniej na poziomie akademickim, jest zestawienie miejskich sieci logistycznych oraz mobilności (np. s. 87), a szerzej ujmując logistyki i przewozów pasażerskich. Racjonalnym wydaje się odnoszenie logistyki do przewozu ładunków (logistyka jako narzędzie służące sprawnemu przemieszczaniu ładunków) natomiast przewozów pasażerskich do mobilności.

Rozdział 3 pracy (*Ekonomia współdzielenia jako kluczowy element miejskich sieci logistycznych*) to próba przedstawienia roli ekonomii współdzielenia w procesie podnoszenia efektywności funkcjonowania miejskich sieci logistycznych. Autor słusznie podkreśla wiodącą rolę informacji oraz jej przepływu dla efektywności funkcjonowania miasta. Wartościowe jest przedstawienie rozważań dotyczących rodzaju wraz z charakterystyki sieci występujących w miastach, co zostało wsparte licznymi informacjami o charakterze praktycznym. Zagadnieniu informacji oraz związanej z tym asymetrii została podporządkować dalsza część pracy.

W tym zakresie szczegółowej analizie poddano asymetrię informacji oraz asymetrię rozwiązań. Jest to dość interesująca część pracy prezentująca istotę tego zjawiska, strony konfliktu, interesy grup, możliwą jej skalę oraz skutki. Doktorant słusznie zauważa, że asymetria może odbywać się też wewnątrz dostawców odbiorców, nawiązując tym samym do zjawiska konkurencji a także relacji rynkowych (popytowych i podaźowych). Wiele przedstawionych w tej części rozważań zostało opartych na analizach i badaniach empirycznych, co dobrze świadczy o Doktorancie w układzie teoria-praktyka. Widać dużą umiejętność Doktoranta (dotyczy to całej pracy) w obserwowaniu procesów i zjawisk, wyciągania wniosków oraz późniejszym ich przenoszeniu na grunt teoretyczny. Stąd dobrze oceniam liczne klasyfikacje przedstawione przez Doktoranta w pracy, umiejętnie wsparte przykładami rozwiązań praktycznych.

Kolejny rozdział pracy (4) poświęcony został informacji. Jest to część, która ma charakter badawczy. Zostały w nim przedstawione wyniki badań ankietowych wśród potencjalnych odbiorców usług współdzielonych. Ankieta jest dość często, szczególnie na poziomie doktoratu, wykorzystywanym narzędziem badawczym. Można założyć, że pewną trudność w realizacji badań mógł stanowić okres ich przeprowadzenia (czas pandemii związanej z COVID), co mogło mieć wpływ na liczbę uzyskanych odpowiedzi (519). Doktorant

wykorzystał metodę doboru próby badawczej, polegającej na arbitralnym doborze próby (dobór celowy).

Pozytywnie oceniam przyjęte założenia statystyczne oraz w większości analizę wyników badań zaprezentowaną w dalszej części pracy. Natomiast dyskusyjne są treści ujęte w tabeli 4 *Kategorie przepływu informacji* (s.135). Sformułowane odpowiedzi wykazują raczej charakter tezy, szczególnie jak odniesiemy je do skali odpowiedzi. Ponadto można mieć zastrzeżenia do jednego z pytań. Mało prawdopodobne jest aby respondenci mieli wiedzę na temat funkcjonowania usługodawców (pytanie nr 5).

W pracy Autor często posługuje się sformułowaniem wpływ na ekonomię współdzielenia. Bardziej trafnym byłoby określenie wpływ na rozwiązania oparte na ekonomii współdzielenia; wpływ na rozwiązania wykorzystujące zasady ekonomii współdzielenia itp.

Ważną częścią pracy są zagadnienia związane z analizą efektywności systemu. Badania przeprowadzone przez Doktoranta potwierdziły istotność tego zagadnienia. Doktorant słusznie zauważył, że analiza wymaga podejścia kompleksowego. Poznanie opinii potencjalnych użytkowników to tylko część takiej analizy. Brak jest natomiast analizy pozostałych interesariuszy systemu, przede wszystkim strony podaźowej. Autor ma świadomość takiej sytuacji. **Chciałbym poznać opinię Doktoranta na temat etapów analizy efektywności całego systemu. Jakie miary mógłby zaproponować dla przeprowadzenia takiej analizy?** Pozytywnie oceniam wieloaspektową analizę dotyczącą znajomości przez respondentów zagadnienia ekonomii współdzielenia.

Rozdział 5 pracy (*Współdzielona mobilność w miejskich sieciach logistycznych Górnośląsko - Zagłębiowskiej Metropolii*) ma podobnie jak 4 charakter badawczy. Przedstawia metodykę badań oraz wyniki wraz z ich interpretacją. Pozytywnie należy ocenić przeprowadzoną w ramach spotkania naukowego dyskusję na temat metodyki badań oraz wyników badań pilotażowych. Takie podejście pozwala na wyeliminowanie możliwych błędów w zasadniczym procesie badawczym. Ujęte w tej części pracy treści pozwalają na stwierdzenie, iż doktorant charakteryzuje się dużą wiedzą na temat prowadzenia badań ilościowych. W ujęciu empirycznym przedstawione zostały rozwiązania oparte na carsharingu, bikesharingu, scootersharingu. Badania pozwoliły na wyciągnięcie wartościowych wniosków, przede wszystkim zauważyć istotną asymetrię w proponowanych rozwiązaniach opartych na ekonomii współdzielenia. Natomiast pewien niedosyt pozostawia brak własnych ocen wyników badań.

4. Szczegółowe uwagi do treści oraz redakcji rozprawy

Przedłożona do recenzji praca doktorska napisana jest starannie. W toku przygotowywania niniejszej recenzji zauważono drobne błędy o charakterze stylistycznym, które przedstawiono poniżej:

1. Zauważono kilka sformułowań o charakterze potocznym np. wierzchołek góry lodowej, wiele tysiącleci temu,
2. Zdarzają się w tekście literówki Trony (strony), Runku (rynku), jedna (jednak), prze (przez) ostatni (ostatnim).

5. Konkluzja

W podsumowaniu chciałbym stwierdzić, że przedłożona do recenzji dysertacja Pana mgr Andrzeja Hanusika, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego z dziedziny nauk ekonomicznych z zakresu ekonomii, **przez co zasługuje na pozytywną ocenę**. Praca posiada cenne walory naukowe oraz empiryczne przez co wzbogaca dorobek teoretyczny w obszarze ekonomii. Ponadto Autor wykazał się odpowiednim warsztatem naukowo-badawczym.

Stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgr Andrzeja Hanusika spełnia wymagania określone w ustawie z dnia 14 marca 2013 r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki stawiane rozprawom doktorskim w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.).

W związku z powyższym, wnoszę do Komitetu Naukowego Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, **o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.**

Szczecin 02.02.2022

Tomon Kwarcia